

Seder Pesah – o seară de gimnastică intelectuală și exerciții de memorie și empatie

De ce consumăm numai mața, pâine nedospită? De ce mâncăm ierburi amare? De ce înmuiem de două ori? De ce stăm tot timpul rezemați?

Copilul vrea să înțeleagă de ce seara de Pesah se deosebește de celelalte seri și pune întrebări cu tâlc. Seara începe, așadar, cu un exercițiu de gimnastică intelectuală. Autorul *Hagadei* - îndrumătorul pentru defășurarea ceremoniei de Pesah - trebuie să fi fost conștient că sarcina pedagogică a taților nu va fi ușoară și se străduiește să dea sfaturi: cum să dai explicații fiului înțelept, celui rău, celui naiv-bleg și celui care nu e nici măcar capabil să pună întrebări. Se pare că niciodată nu a fost simplu să fii tată, mai cu seama un tată evreu, copiii fiind încurajați să fie curioși, cu riscul să devină obraznici (cunoaștem cazuri!). Nici bunul Dumnezeu nu a avut întotdeauna "viața" ușoară. De la Abraham încoace a fost obișnuit să fie confruntat cu întrebări ireverențioase și, când era cazul, să fie admonestat (vezi povestea cu Sodoma și Gomora, unde Abraham l-a mustrat pentru intenția lui de a pedepsi vinovați și nevinovați laolaltă).

Continuăm cu un exercițiu de memorie și de transmitere a memoriei. Prin lectura *Hagadei* se îndeplinește obligația de a transmite povestea eliberării din robia din Egipt, așa cum este ea narată în *Exodul*, a doua carte din *Tora*. Să nu uităm de unde venim și să apreciem libertatea de care dispunem în prezent! Nici asta nu e o sarcină ușoară. Cu toate că repetăm povestea în fiecare an, memoria noastră e scurtă și adesea uităm morală în timpul anului.

Urmează exercițiul cel mai dificil, cel al empatiei. Este nespus de greu să te transpui în soarta celui care suferă, care e discriminat, oprimat și prigonit. Ca memento, mâncăm azima fără gust și hrean și ou cu apă sărată, simbolul lacrimilor vărsate. *Să nu-l asuprești pe străin și să nu-i faci rău, pentru că și voi ați fost străini în țara Egiptului.* Exod 22:20. Îndemnul din seara de Pesah,

psalmodiat de nenumărate ori, nu numai de Pesah, ne răsună în urechi, în suflet, dar dacă nu am fi atât de uituci, ar fi și mai bine...

Seara se încheie cu o explozie de bucurie, care devine exuberantă, dacă respectăm întocmai prescripția de a bea patru pahare de vin bine umplute. O bucurie amestecată cu dorul de împlinire. Afikoman, felia de mața, se rupe în două jumătăți, una se ascunde, copiii o caută și o întregesc. Mereu frământați de griji și de îndoieli, aspirăm spre întregire, cu încrederea că, într-o bună zi, vom fi mai buni și întreaga lume va fi mai bună. La sfârșit de seder cântăm LeShana habaa bi Yerushalaim! (În anul viitor la Ierusalim!), cu dorul de casă, de pace și liniște.

Va doresc un seder Pesah ca exercițiu intelectual, de memorie și de empatie, cu gândul la istoria de acum mii de ani, cu nostalgia tinereții, cu dor de împlinire și speranța de mai bine. Cel puțin la modul simbolic, LeShana habaa bi Yerushalaim!

Getta Neumann

Vă recomand *New American Haggadah*, editată de Jonathan Safran Foer și tradusă de Nathan Englander, scriitori americani, comentată de Nathaniel Deutsch, Jeffrey Goldberg, Rebecca Newberger și Lemony Snicket.